14/12/2021

Το χάραγμα του αντιχρίστου και η σφραγίδα του Χριστού

Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου

Του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου κ. Ιεροθέου

Ἀπό τήν ἀρχή τῆς ἱερατικῆς μου διακονίας, δηλαδή πρίν 50 χρόνια, καί μάλιστα τήν δεκαετία τοῦ 1970, καί στήν συνέχεια, γινόταν πολύς λόγος, μέ ἐπίδραση ἀκραίων προτεσταντικῶν ὀργανώσεων τῆς Ἀμερικῆς, γιά τήν ἔλευση τοῦ Ἀντιχρίστου πού θά σφραγίση τούς Χριστιανούς, γιά τό ὅτι ὁ ἀντίχριστος ἦλθε ἤ πρόκειται σύντομα νά ἔλθη, μέ παρερμηνεία τῶν σχετικῶν χωρίων τῆς Ἀποκαλύψεως τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου.

Τότε κάθε νέο πού εἰσαγόταν στήν κοινωνία, κάθε νέα ἀνακάλυψη τῆς ἐπιστήμης καί τῆς τεχνολογίας, κάθε νέος τρόπος διακίνησης τῶν προϊόντων μέ γραμμωτό κώδικα (bar code) καί προστασίας τῆς κοινωνίας, μέ νόμους γιά τίς ταυτότητες, τά διαβατήρια, τούς ἐνιαίους ἀριθμούς χαρακτηριζόταν ὡς ἐμφάνιση τοῦ ἀντιχρίστου ἤ τῶν προδρόμων του, καί καθένας πού ἔκανε χρήση αὐτῶν τῶν νέων ἐπιτηδευμάτων, θεωρεῖτο ἀπό μερι-κούς συντηρητικούς ὅτι δέχθηκε τό σφράγισμα τοῦ ἀντιχρίστου καί ἦταν ὀπαδός του.

Αὐτό συνεχίστηκε καί τά ἑπόμενα χρόνια. Τά ἴδια γράφονται καί λέγονται καί σήμερα γιά τά φάρμακα, τά ἐμβόλια πού χρησιμοποιοῦνται ἐναντίον τοῦ κορω-νοϊοῦ, συνεχίζοντας ὅλη αὐτήν τήν συζήτηση πού γινόταν τίς δεκαετίες τοῦ 1970 καί 1980, ὅτι δηλαδή ὁ ἀντίχριστος μέ αὐτά σφραγίζει τούς ἀνθρώπους καί τούς ἀπομακρύνει ἀπό τόν Χριστό.

Εἶναι καί αὐτό μιά μέθοδος τοῦ διαβόλου ὥστε νά γίνεται συνεχῶς λόγος γι’ αὐτόν, νά ἀσχολοῦνται ὅλοι μαζί του, νά παραπλανᾶ τόν νοῦ τους καί νά τούς ἔχει συνέχεια δούλους του, καί μάλιστα νά ὑπερτιμοῦν τήν δύναμή του καί συγχρόνως νά μήν ἀσχολοῦνται καθόλου μέ τόν Χριστό. Ὄντως, φοβερή καί σατανική πλάνη!!

Μέ ἀφορμή τήν συζήτηση πού γινόταν τήν ἐποχή ἐκείνη, καί μάλιστα τό ἔτος 1987, δηλαδή πρίν σχεδόν τριάντα πέντε χρόνια, εἶχα γράψει ἕνα κείμενο, τό ὁποῖο ὅμως ἔχει ἐπικαιρότητα στήν ἐποχή μας. Σέ αὐτό τό κείμενο ἑρμήνευα τά σχετικά χωρία τῆς Ἀποκαλύψεως τοῦ Ἰωάννου τόσο γιά τό χάραγμα τοῦ ἀντιχρίστου ὅσο καί γιά τό σφράγισμα τοῦ Χριστοῦ βάσει τῆς ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως, κυρίως τῶν ἑρμηνειῶν τοῦ Ἀνδρέα καί τοῦ Ἀρέθα Ἐπισκόπου Καισαρείας.

Ἡ ἑρμηνευτική βάση εἶναι ὅτι τό σφράγισμα τοῦ ἀντιχρίστου δέν εἶναι κάτι τό ἐξωτερικό, ἐπιφανειακό καί σωματικό, δέν εἶναι μιά τροφή ἤ ἕνα φάρμακο, ἀλλά συνδέεται μέ τήν ἐπίγνωση, τήν ἐνσυνείδητη ἀποδοχή, τήν λατρεία καί τήν προσκύνηση τοῦ ἀντιχρίστου. Ἐκεῖνος, ὅμως, πού ἔχει τήν σφραγίδα τοῦ Θεοῦ στήν καρδιά του, ἀναγνωρίζει τόν ἀντίχριστο καί τίς ἐνέργειές του καί ὁ ἀντίχριστος δέν ἔχει καμιά ἐξουσία πάνω του.

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος γράφει: «Ἡμεῖς νοῦν Χριστοῦ ἔχομεν» (Α΄ Κορ. β΄, 16) καί βεβαίως «οὐ γάρ αὐτοῦ (τοῦ σατανᾶ)» τά νοήματα ἀγνο-οῦμεν» (Β΄ Κορ. β΄, 11). Ὅσοι ἔχουν νοῦ Χριστοῦ, πού ἔχουν ἐνεργοποιημένη τήν σφραγίδα τοῦ Θεοῦ μέσα στήν καρδιά τους, μποροῦν νά καταλάβουν τήν παρουσία τοῦ ἀντιχρίστου καί τῶν προδρόμων του καί νά κάνουν τήν διάκριση μεταξύ ἐνέργειας τοῦ Χριστοῦ καί ἐνέργειας τοῦ ἀντιχρίστου. Πρόκειται γιά τήν ἀρετή τῆς διακρίσεως.

Παραθέτω τό κείμενο αὐτό γιά νά ἑρμηνευθοῦν τά σχετικά μέ ὅσα λέγονται στίς ἡμέρες μας γιά τό σφράγισμα τοῦ ἀντι-χρίστου, μέ βάση τήν πατερική καί ἐκκλησιαστική παράδοση γιά νά μή παρασυρόμαστε ἀπό ἀμφίβολες ἑρμηνεῖες.

* * *

Συχνά στίς ἡμέρες μας γίνεται λόγος γιά τόν ἀντίχριστο καί γιά τό χάραγμα τοῦ ἀντιχρίστου. Βρι-σκόμαστε σέ ἀποκαλυπτικούς καιρούς. Ὁ ἀντίχριστος ὑπάρχει, ἐνεργεῖ, ἀλλά καί ἔρχεται. Ἐάν στήν ἀποστολική ἐποχή ὁ Εὐαγγελιστής Ἰωάννης ἔλεγε ὅτι «ὁ ἀντίχριστος ἔρχεται, καί νῦν ἀντίχριστοι πολλοί γεγόνασιν ὅθεν γινώσκομεν ὅτι ἐσχάτη ὥρα ἐστίν» (Α΄ Ἰω. β΄, 18-19) καθώς ἐπίσης «οὗτός ἐστιν ὁ ἀντίχριστος, ὁ ἀρνούμενος τόν πατέρα καί τόν υἱόν» (Α΄ Ἰω. β΄, 22) καί ἀκόμη «πᾶν πνεῦμα ὅ μή ὁμολογεῖ τόν Ἰησοῦν Χριστόν ἐν σαρκί ἐληλυθότα, ἐκ τοῦ Θεοῦ οὐκ ἔστι: καί τοῦτό ἐστι τό τοῦ ἀντιχρίστου ὅ ἀκηκόατε ὅτι ἔρχεται, καί νῦν ἐν τῷ κόσμῳ ἐστίν ἤδη» (Α΄ Ἰω. δ΄, 3), πόσο μᾶλλον αὐτά ἰσχύουν γιά τήν δική μας ἐποχή, ἡ ὁποία ἀπέχει πολύ ἀπό τήν ἀποστολική ἐποχή καί ἀκόμη γιατί ἔχουν αὐξηθῆ αὖτοί πού ἀρνοῦνται τόν Υἱό τοῦ Θεοῦ. Ζοῦμε, λοιπόν, σέ ἀποκαλυπτικούς καιρούς.

Ὅμως, θά προσθέσω ὅτι σήμερα οἱ ἄνθρωποι ἀφ’ ἑνός μέν παρερμηνεύουν τά ἁγιογραφικά κείμενα, ἀφ’ ἑτέρου δέ δέν μιλᾶνε καθόλου γιά τήν σφραγίδα τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ, ἐνῶ στά κείμενα τῆς Καινῆς Διαθήκης, καθώς ἐπίσης καί στά ἔργα τῶν ἁγίων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, γίνεται πολύς λόγος γιά τήν σφραγίδα τοῦ Θεοῦ, τήν ὁποία δέχονται τά τέκνα τοῦ Θεοῦ. Μέ ἄλλα λόγια ὁ Εὐαγγελιστής Ἰωάννης, πού γράφει γιά τό χάραγμα τοῦ θηρίου τῆς Ἀποκαλύψεως, συγχρόνως γράφει καί γιά τήν σφραγίδα τοῦ Ἀρνίου τῆς Ἀποκαλύψεως.

Μιλώντας γιά τόν ἀντίχριστο συγχρόνως τονίζει: «Ὑμεῖς ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστε, τεκνία, καί νενικήκατε αὐτούς (τόν ἀντίχριστο καί τούς ὀπαδούς τοῦ ἀντιχρίστου), ὅτι μείζων ἐστίν ὁ ἐν ὑμῖν ἤ ὁ ἐν τῷ κόσμῳ· αὐτοί ἐκ τοῦ κόσμου εἰσί· διά τοῦτο ἐκ τοῦ κόσμου λαλοῦσι καί ὁ κόσμος αὐτῶν ἀκούει. ἡμεῖς ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐσμεν» (Α΄ Ἰω. δ΄, 4-5).

Διερωτῶμαι: Εἶναι τίμιο καί ὀρθόδοξο νά γίνεται συνε-χής λόγος γιά τό χάραγμα τοῦ ἀντιχρίστου καί νά μή γίνεται καθόλου λόγος γιά τήν σφραγίδα τοῦ Χριστοῦ; Μποροῦν μερικοί πνευματικοί πατέρες νά σκορποῦν συνεχῶς τόν φόβο τῆς ἐλεύσεως τοῦ ἀντιχρίστου καί νά μή καταρτίζουν τούς Χριστιανούς γιά νά σφραγισθοῦν μέ τήν σφραγίδα τοῦ ζῶντος Χριστοῦ;

Στήν συνέχεια θά γίνη λόγος γιά τό χάραγμα τοῦ θηρίου καί γιά τήν σφραγίδα τοῦ

Ἀρνίου τῆς Ἀποκαλύψεως, μέ βάση τήν παράδοση τῆς Ἐκκλησίας.

1. Τό χάραγμα τοῦ θηρίου

Στήν Ἀποκάλυψη τοῦ Ἰωάννου γίνεται λόγος γιά τό θηρίο καί γιά τό χάραγμά του. Χαρακτηριστικό καί κλασσικό χωρίο εἶναι ἕνα τμῆμα τοῦ ιγ΄ κεφαλαίου τῆς Ἀποκαλύψεως, τό ὁποῖο θά καταγράψω καί θά ἑρμη-νεύσω.

«Καί εἶδον ἄλλο θηρίον ἀναβαῖνον ἐκ τῆς γῆς, καί εἶχε κέρατα δύο ὅμοια ἀρνίῳ, καί ἐλάλει ὡς δράκων... καί ποιεῖ σημεῖα μεγάλα, καί πῦρ ἵνα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβαίνῃ εἰς τήν γῆν ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων. καί πλανᾷ τούς κατοικοῦντας ἐπί τῆς γῆς διά τά σημεῖα ἅ ἐδόθη αὐτῷ ποιῆσαι ἐνώπιον τοῦ θηρίου, λέγων τοῖς κατοικοῦσιν ἐπί τῆς γῆς ποιῆσαι εἰκόνα τῷ θηρίῳ, ὅς εἶχε τήν πληγήν τῆς μαχαίρας καί ἔζησε. καί ἐδόθη αὐτῷ πνεῦμα δοῦναι τῇ εἰκόνι τοῦ θηρίου, ἵνα καί λαλήσῃ ἡ εἰκών τοῦ θηρίου καί ποιήσῃ, ὅσοι ἐάν μή προσκυνήσωσι τῇ εἰκόνι τοῦ θηρίου, ἵνα ἀποκτανθῶσι. καί ποιεῖ πάντας, τούς μικρούς καί τούς μεγάλους, καί τούς πλουσίους καί τούς πτωχούς, καί τούς ἐλευθέρους καί τούς δούλους, ἵνα δώσουσιν αὐτοῖς χάραγμα ἐπί τῆς χειρός αὐτῶν τῆς δεξιᾶς ἤ ἐπί τῶν μετώπων αὐτῶν, καί ἵνα μή τις δύνηται ἀγοράσαι ἤ πωλῆσαι εἰ μή ὁ ἔχων τό χάραγμα, τό ὄνομα τοῦ θηρίου ἤ τόν ἀριθμόν τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ. Ὧδε ἡ σοφία ἐστίν· ὁ ἔχων νοῦν ψηφισάτω τόν ἀριθμόν τοῦ θηρίου· ἀριθμός γάρ ἀνθρώπου ἐστί· καί ὁ ἀριθμός αὐτοῦ χξστ΄». (Ἀποκ. ιγ΄, 11-18)

Πολλές ἀπόψεις διατυπώθηκαν γιά τό θηρίο αὐτό. Προφανῶς πρόκειται γιά τόν ἀντίχριστο, γι᾽ αὐτό ὁ Ἀρέθας, Ἐπίσκοπος Καισαρείας γράφει ὅτι «ὅπερ οὐκ ἄλλο, ἤ τό διηγήσασθαι τά περί τῆς παρουσίας τοῦ Ἀντιχρίστου». Ὁ ἀντίχριστος εἶναι ἄνθρωπος πού ἔχει τίς ἐνέργειες τοῦ Σατανᾶ, γι᾽ αὐτό λέγει ὁ Εὐαγγελιστής Ἰωάννης «ἀναβαῖνον ἐκ τῆς γῆς». «Ἐκ τῆς γῆς δηλαδή ἀναβαίνειν αὐτόν, ὅθεν καί πᾶσιν ἀνθρώποις ἡ γένεσις. Ἄνθρωπος γάρ καί αὐτός κατ᾽ ἐνέργειαν τοῦ Σατανᾶ». Εἶχε κέρατα «δύο ὅμοια ἀρνίῳ». Συνεχίζει ὁ Ἀρέθας: «τά κέρατα δέ οὐκ ἀρνίου, ἀλλ᾽ ὅμοια ἀρνίῳ, ἐπειδή φαντάζει ἑαυτόν ἐπιεικῆ ὡς ὁ Χριστός ἵνα πλανᾷ. Διά τοῦτο ἡ ὁμοιότης τῶν κεράτων, ἤγουν τῆς δόξης». Καί ἀκόμη αὐτός ὁ ἀντίχριστος μιλοῦσε ὡς δράκων. «ὡς δράκων λαλεῖ, οὐκ ὢν δράκων. Οὐ γάρ ὁ Σατανᾶς ἐστιν αὐτόχρημα, ἀλλ᾽ ὡς ἐκεῖνος ἐνεξουσιάζων, τοὐτέστι, διάδοχος γίνεται τῆς ἐξουσίας τοῦ διαβόλου». Ὁ ἀντίχριστος δέν θά εἶναι ἐνσάρκωση τοῦ διαβόλου, ἀλλά θά εἶναι ἕνας συγκε-κριμένος ἄνθρωπος ὁ ὁποῖος θά ἔχη τίς ἐνέργειες τοῦ σατανᾶ.

Ὁ ἀντίχριστος πλανᾶ «τούς κατοικοῦντας ἐπί τῆς γῆς». Ποιούς ὅμως πλανᾶ; Δέν πλανᾶ ὅλους τούς ἀνθρώπους, ἀλλά ἐκείνους μόνον πού ἔχουν τήν καρδιά τους στά γήϊνα, ἐνῶ δέν μπορεῖ νά κάνη ἀπολύτως τίποτε στούς ἀνθρώπους ἐκείνους

πού ἔχουν τό πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς.

Γράφει ὁ ἅγιος Ἀνδρέας Καισαρείας: «Πλανᾷ τούς ἐν τῇ γῇ τήν διηνεκῆ κατοίκησιν τῆς καρδίας ἔχοντας. Τούς γάρ ἐν οὐρανῷ κεκτημένους τό πολίτευμα οὐκ ἀπατᾷ ἡ αἴσθησις, ἠσφαλισμένους ἀκριβῶς τῇ προαναφωνήσει τῆς αὐτοῦ ἐλεύσεως». Ἔτσι, ὁ ἀντίχριστος ἔχει ἐξουσία μόνον σ᾽ αὐτούς πού εἶναι ἀνοχύρωτοι ἀπό τήν Χάρη τοῦ Χριστοῦ, καί δέχονται μέσα στήν καρδιά τους τίς ἐνέργειες τοῦ ἀντιχρίστου. Σ᾽ αὐτούς τούς ἀνθρώπους δίνει τό χάραγμα. «Ἵνα δώσωσιν αὐτοῖς χάραγμα ἐπί τῆς χειρός αὐτῶν τῆς δεξιᾶς ἤ ἐπί τῶν μετώπων». Ἡ φράση «ἵνα δώσωσιν» ἐκφράζει τήν ἐθελοδουλεία τῶν ἀνθρώπων «καθόσον διά τῆς τοιαύτης σφραγίδος (στίξεως) παρίσταται ἡ πλήρης ὑποτέλεια τῶν ἐν λόγῳ ἀνθρώπων εἰς τό θηρίον».

Ἡ λέξη χάραγμα «ὑπενθυμίζει τήν παλαιάν ἀνατολικήν συνήθειαν τοῦ ἐγχαράσσειν ἤ ἐνστίζειν τό ὄνομα σαρκικοῦ ἤ πνευματικοῦ κυρίου διά πεπυρακτωμένου ὀργάνου ἐπί τῆς χειρός ἤ τοῦ μετώπου μισθοφόρων ἤ δούλων ἀνθρώπων ἤ θεῶν» (Παναγιώτης Μπρατσιώτης). Ἑπομένως φανερώνει ἐξάρτηση. Ἡ φράση ὅτι τό χάραγμα δίδεται στήν δεξιά χεῖρα δείχνει κατά τόν Ἀρέθα τό «ἵνα τῶν ἀγαθῶν ἔργων ἐκκόψῃ τήν ἐνέργειαν», τό δέ χάραγμα στό μέτωπο δείχνει τό «ἵνα τό τοῖς ὀφθαλμοῖς ἐπικείμενον μέρος προσληφθέν, σκοτασμόν ἐμποιήσῃ τοῖς ἀπατωμένοις τοῦ μή ὡς ἐν ἡμέρᾳ εὐσχημόνως ἀντέχεσθαι τῆς εὐσεβείας».

Μέ ἄλλα λόγια τό χάραγμα στό μέτωπο καί στήν δεξιά χεῖρα δείχνει τήν ἀπομάκρυνση τοῦ ἀνθρώπου ἀπό τήν ἐφαρμογή τῶν ἀγαθῶν ἔργων, πού εἶναι ἡ τήρηση τῶν ἐντολῶν τοῦ Χριστοῦ καί ἀκόμη δείχνει τόν σκοτασμό τοῦ ἀνθρώπου. Αὐτός δέ ὁ σκοτασμός δέν εἶναι κανείς ἄλλος, ἀπό τόν σκοτασμό τοῦ νοός πού ἰσοδυναμεῖ μέ τήν πτώση τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ σκοτασμός αὐτός στήν γλώσσα τῶν ἁγίων Πατέρων λέγεται αἰχμαλωσία τοῦ νοός, νέκρωση τοῦ νοός. Σ᾽ αὐτούς πού ἔχουν σκοτισθῆ στόν νοῦ καί ἔχουν ἀπομακρυνθῆ ἀπό τόν Θεό ἔχει ἐνέργεια ὁ ἀντίχριστος, μπορεῖ δηλαδή νά τούς σφραγίση.

Τό σφράγισμα, ἑπομένως, τοῦ ἀντιχρίστου δέν εἶναι ἁπλῶς σφρά-γισμα ἐξωτερικό μερικῶν μελῶν τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, ἀλλά εἶναι ἡ τελεία ὑποδούλωσῃ τῶν ἀπατωμένων στόν ἀντίχριστο. Γι᾽ αὐτό καί ὁ διάβολος δέν θά μπορῆ νά χαράξη τούς ἀνθρώπους πού ζοῦν ἐν Θεῷ. Ὁ Ἀρέθας Καισαρείας παρατηρεῖ: «Ἀλλ᾽ οὐ δέξονται τοῦτο, δηλαδή τό χάραγμα, οἱ τά πρόσωπα σημειωθέντες τῷ θείῳ τοῦ προσώπου φωτί». Οἱ ἄνθρωποι πού ἔχουν μέσα τους, κατά διαφόρους βαθμούς (ἔλλαμψη, θέα, διαρκής θέα) τήν Χάρη τοῦ Θεοῦ θά ἀποφύγουν τό σφράγισμα τοῦ θηρίου τῆς Ἀποκαλύψεως, δηλαδή ὁ ἀντίχριστος, δέν θά μπορῆ νά ἔχη καμμία δύναμη ἐπάνω τους.

Τό χάραγμα αὐτό εἶναι τό «ὄνομα τοῦ θηρίου ἤ ὁ ἀριθμός τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ»,

ὅπως γράφεται στήν Ἀποκάλυψη τοῦ Ἰωάννου. Αὐτό σημαίνει ὅτι «διττή δέ τούτου ἡ γνῶσις, ἤ διά προφορᾶς αὐτοῦ τοῦ ὀνόματος ἤ διά ψήφου». Ποιό εἶναι αὐτό τό ὄνομα; Κατά τόν Οἰκουμένιο δέν γράφεται τό ὄνομά του μέσα στό βιβλίο τῆς Ἀποκαλύψεως ἤ «διά τό ἀνάξιον βιβλίῳ ἐγγραφῆναι» ἤ γιά νά μή σφετερίζωνται πολλοί αὐτό τό ὄνομα καί «πράγματα παρέχειν τοῖς εὐσεβέσι τό προαρπάζειν τήν γνῶσιν τῆς παρουσίας καί ἐν ἀώρῳ τήν ἔκβασιν τιθεμένους τοῦ ὡρίμου καθάπαξ ὑστερεῖν».

Μάλιστα τονίζει ὁ ἅγιος Ἀνδρέας Καισαρείας: «Τήν μέν ἀκρίβειαν τῆς ψήφου, ὡς καί τά λοιπά περί αὐτοῦ γεγραμμένα, ὁ χρόνος ἀποκαλύψει καί ἡ πεῖρα τοῖς νήφουσιν. εἰ γάρ ἔδει καθώς φασί τινες τῶν διδασκάλων, σαφῶς γνωσθῆναι τό τοιοῦτον ὄνομα, ὁ τεθεαμένος αὐτό ἄν ἀπεκάλυψεν. ἀλλ᾽ οὐκ ηὐδόκησεν ἡ θεία χάρις ἐν θείῳ βιβλίῳ τό τοῦ λυμεῶνος ταγῆναι ὄνομα, ὡς δέ ἐν γυμνασίας λόγῳ, πολλά ἐστιν εὑρεῖν, κατά τόν μακάριον Ἱππόλυτον καί ἑτέρους πολλούς, ὀνόματα τόν ἀριθμόν τοῦτον περιέχοντα προσηγορικά τε καί κύρια».

Πολλά μπορεῖ κανείς νά παρατηρήση πάνω στήν ἑρμηνεία αὐτή τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου Καισαρείας. Θά ἀρκεσθῶ σέ τρία.

Πρῶτον, δέν γνωρίζουμε τήν ἀκρίβεια τοῦ ὀνόματος τοῦ ἀντιχρίστου. Ἄν ἔπρεπε νά γνωρίζουμε τό ὄνομα αὐτό, τότε θά τό ἔγραφε στήν Ἀποκάλυψη ὁ ἴδιος ὁ Εὐαγγελιστής Ἰωάννης πού εἶδε τό θηρίο. Ἀλλά δέν θεώρησε καλό ἡ θεία Χάρη νά γραφῆ τό ὄνομα τοῦ ἀντιχρίστου στήν Ἁγία Γραφή.

Δεύτερον, ἡ ἀκρίβεια τῆς ψήφου, ἀλλά καί ὅλων τῶν γραμμένων περί τοῦ ἀντιχρίστου θά ἀποκαλυφθοῦν ὅταν χρειασθῆ σ᾽ αὐτούς πού νήφουν, πού ἔχουν νήψη καί θεωρία Θεοῦ. Δέν εἶναι τοῦ καθενός ἔργο νά προσπαθῆ νά ἀνακαλύψη τό ὄνομα καί τόν ἀριθμό τοῦ θηρίου, δηλαδή τοῦ ἀντιχρίστου.

Τρίτον, πολλοί ἐπεχείρησαν νά βροῦν τό ὄνομα τοῦ ἀντιχρίστου, ἀλλά ἔπεσαν ἔξω. Ἄλλοι, χρησιμοποιώντας τό ἑλληνικό ἀλφάβητο, ἐθεώρησαν τό ὄνομα Λατεῖνος, ἄλλοι ἐφαρμόζοντες τό ἑβραϊκό ἀλφάβητο, ἐννοοῦσαν τόν Νέρωνα καί ἄλλοι, χρησιμοποιοῦντες τό λατινικό ἀλφάβητο, θεώρησαν τόν Διοκλητιανό ἤ τόν Τίτο (Παναγιώτης Μπρατσιώτης).

Ἐάν καί ἐμεῖς ζούσαμε τήν ἐποχή τοῦ Νέρωνος ἤ τοῦ Διοκλητιανοῦ, θά πιστεύαμε ἀκράδαντα ὅτι αὐτοί οἱ μεγάλοι διῶκτες εἶναι ὁ ἀντίχριστος, ἀφοῦ ἔκαναν τόσους τρομερούς διωγμούς ἐναντίον τῶν Χριστιανῶν. Ποιός θά μποροῦσε νά τό ἀρνηθῆ; Καί ὅμως πέρασαν αὐτοί, πέρασαν καί τόσοι αἰῶνες, καί ἀκόμη δέν ἦλθε ὁ ἀντίχριστος μέ τήν ἔννοια πού περιγράφει ὁ Χριστός, δηλαδή αὐτός πού θά ἔλθη στούς ἐσχάτους χρόνους καί μετά θά ἐπακολουθήση ἡ Δευτέρα Παρουσία.

Νομίζω ὅτι ἀσφαλέστατο χωρίο εἶναι τοῦ ἁγίου Εἰρηναίου, πού πρέπει νά τό ἔχουμε πάντοτε ὑπ' ὄψη μας. Γράφει: «Ἀσφαλέστερον καί ἀκινδυνότερον τό περιμένειν τήν ἔκβασιν τῆς προφητείας ἤ τό καταστοχάζεσθαι καί ἀπομαντεύεσθαι ὀνόματα τυχόντα, πολλῶν ὀνομάτων εὑρεθῆναι δυναμένων ἐχόντων τόν προειρημένον ἀριθμόν».

Δέχονται τό χάραγμα τοῦ θηρίου αὐτοί πού προσκυνοῦν καί λατρεύουν τό θηρίο: «Εἴ τις προσκυνεῖ τό θηρίον καί τήν εἰκόνα αὐτοῦ, καί λαμβάνει τό χάραγμα ἐπί τοῦ μετώπου αὐτοῦ ἤ ἐπί τήν χεῖρα αὐτοῦ...» (Ἀποκ. ιδ΄, 9). Δηλαδή ἐδῶ τό χάραγμα συνδέεται μέ τήν ἀποδοχή καί λατρεία τοῦ θηρίου. Ὅσοι δέχονται τό χάραγμα δέν ἔχουν ἀνάπαυση ἐσωτερική: «Καί ὁ καπνός τοῦ βασανισμοῦ αὐτῶν εἰς αἰῶνας αἰώνων ἀναβαίνει, καί οὐκ ἔχουσιν ἀνάπαυσιν ἡμέρας καί νυκτός οἱ προσκυνοῦντες τό θηρίον καί τήν εἰκόνα αὐτοῦ, καί εἴ τις λαμβάνει τό χάραγμα τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ» (Ἀποκ. ιδ΄, 11). Ὅσοι λατρεύουν τό θηρίο θά ὑποστοῦν φοβερές δοκιμασίες: «Καί ἐγένετο ἕλκος κακόν καί πονηρόν ἐπί τούς ἀνθρώπους τούς ἔχοντας τό χάραγμα τοῦ θηρίου καί τούς προσκυνοῦντας τῇ εἰκόνι αὐτοῦ» (Ἀποκ. ιστ΄, 2). Ὅσοι ἔχουν τό χάραγμα πλανῶνται ἀπό τούς ψευδοπροφῆτες: «Καί ἐπιάσθη τό θηρίον καί ὁ μετ᾽ αὐτοῦ ψευδοπροφήτης ὁ ποιήσας τά σημεῖα ἐνώπιον αὐτοῦ, ἐν οἷς ἐπλάνησε τούς λαβόντας τό χάραγμα τοῦ θηρίου καί τούς προσκυνοῦντας τῇ εἰκόνι αὐτοῦ» (Ἀποκ. ιθ΄, 20). Δηλαδή οἱ προσκυνοῦντες τήν εἰκόνα καί ἔχοντες τό χάραγμα αὐτοί θά πλανηθοῦν ἀπό ψευδοπροφῆτες.

Ὅσοι προσκυνοῦν τό θηρίο, αὐτοί λαμβάνουν τό χάραγμά του, ἐνῶ ἀντίθετα ὅσοι δέν προσκυνοῦν τό θηρίο δέν λαμβάνουν τό χάραγμά του. Λέγει ὁ Εὐαγγελιστής Ἰωάννης: «Καί εἶδον θρόνους, καί ἐκάθισαν ἐπ᾽ αὐτούς, καί κρῖμα ἐδόθη αὐτοῖς, καί τάς ψυχάς τῶν πεπελεκισμένων διά τήν μαρτυρίαν Ἰησοῦ καί διά τόν λόγον τοῦ Θεοῦ, καί οἵτινες οὐ προσεκύνησαν τό θηρίον οὔτε τήν εἰκόνα αὐτοῦ, καί οὐκ ἔλαβον τό χάραγμα ἐπί τό μέτωπον αὐτῶν καί ἐπί τήν χεῖρα αὐτῶν» (Ἀποκ. κ΄, 4). Δηλαδή οἱ ἅγιοι πού ἀρνήθηκαν νά προσκυνήσουν τήν εἰκόνα τοῦ θηρίου, δέν ἔλαβαν τό χάραγμα τοῦ θηρίου, παρά τά μαρτύρια πού ὑπέστησαν καί γι' αὐτό δοξάζονται ἐν οὐρανοῖς.

Συνεπῶς, ἀπό ὅλα αὐτά φαίνεται ὅτι τό χάραγμα τοῦ θηρίου συνδέεται στενώτατα

μέ τήν προσκύνηση καί τήν λατρεία τοῦ θηρίου, μέ τήν ἀναγνώριση τοῦ θηρίου, ὡς Θεοῦ. Καί τό χάραγμα αὐτό δέν εἶναι ἁπλῶς μιά ἐξωτερική σημείωση, ἀλλά ἐσωτερική ἀποδοχή τοῦ ἀντιχρίστου καί ἀναγνώρισή του. Ἡ νέκρωση τοῦ νοῦ εἶναι χάραγμα τοῦ θηρίου καί ὅσοι ἔχουν νεκρό καί σκοτεινό νοῦ πλανῶνται καί γίνονται δοῦλοι τοῦ θηρίου τῆς Ἀποκαλύψεως. Ὅσοι ἔχουν φωτισμένο νοῦ, αὐτοί δέν δέχονται τό χάραγμα τοῦ θηρίου. Αὐτό εἶναι τό ἀσφαλές συμπέρασμα ἀπό τήν ἑρμηνεία τῶν ἁγιογραφικῶν χωρίων.

2. Ἡ σφραγίδα τοῦ Ἀρνίου

Στήν Ἀποκάλυψη τοῦ Ἰωάννου καί γενικά στήν Ἁγία Γραφή δέν γίνεται λόγος μόνον γιά τό χάραγμα τοῦ θηρίου, πού δέχονται ὅσοι προσκυνοῦν τό θηρίο, ἀλλά γίνεται λόγος καί γιά τήν σφραγίδα τοῦ Ἀρνίου, πού δέχονται οἱ λατρεύοντες καί προσκυνοῦντες τό Ἀρνίον. Νομίζω ὅτι, ὅσοι μιλᾶνε μόνον γιά τό χάραγμα τοῦ θηρίου καί ἀγνοοῦν τήν σφραγίδα τοῦ Ἀρνίου προσφέρουν κακή ὑπηρεσία στά μέλη τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ.

Ἤδη στήν Ἀποκάλυψη τοῦ Ἰωάννη μετά ἀπό τήν παρουσία τοῦ χαράγματος τοῦ ὀνόματος ἤ τοῦ ἀριθμοῦ τοῦ θηρίου γίνεται λόγος γιά τούς πιστούς πού βρίσκονται μαζί μέ τό Ἀρνίον καί οἱ ὁποῖοι ἔχουν «τό ὄνομα αὐτοῦ καί τό ὄνομα τοῦ πατρός αὐτοῦ γεγραμμένον ἐπί τῶν μετώπων αὐτῶν» (Ἀποκ. ιδ΄, 1). Καί ἐδῶ τό σφράγισμα πρέπει νά τό ἐννοήσουμε ὡς σφράγισμα στό νοῦ. Εἶναι κυρίως καί πρό παντός σφράγισμα ἐσωτερικό.

Διερωτῶμαι: Γιατί πολλοί σήμερα μιλοῦν μόνον γιά τό χάραγμα τοῦ θηρίου, δηλαδή τοῦ ἀντιχρίστου, καί δέν ὁμιλοῦν γιά τήν σφραγίδα τοῦ Ἀρνίου, δηλαδή τοῦ Χριστοῦ, ἀφοῦ ὁ Εὐαγγελιστής Ἰωάννης τά ἀναφέρει μαζί στό ἴδιο μέρος τοῦ βιβλίου τῆς Ἀποκαλύψεως;

Ὁ Εὐαγγελιστής Ἰωάννης χρησιμοποιεῖ τήν λέξη σφραγίδα γιά νά δηλώση τήν γέννηση τοῦ Υἱοῦ καί Λόγου ἀπό τόν Πατέρα καί φυσικά δηλώνεται ἡ θεότητα τοῦ Χριστοῦ. Εἶπε ὁ Ἴδιος ὁ Χριστός γιά τόν Ἑαυτό Του: «Ἐργάζεσθε μή τήν βρῶσιν τήν ἀπολλυμένην, ἀλλά τήν βρῶσιν τήν μένουσαν εἰς ζωήν αἰώνιον, ἥν ὁ υἱός τοῦ ἀνθρώπου ὑμῖν δώσει· τοῦτον γάρ ὁ πατήρ ἐσφράγισεν ὁ Θεός» (Ἰω. στ΄, 27).

Ἡ λέξη σφραγίς ἐδῶ δηλώνει ὅτι ὁ Χριστός εἶναι κατά φύσιν Υἱός τοῦ Θεοῦ, γι᾽ αὐτό ὁ ἱερός Θεοφύλακτος ἑρμηνεύει: «Ἐπεί καί εἰκών ἐστι τοῦ Πατρός ὁ Υἱός, καί σφράγισμα, καί χαρακτήρ, νόει παρ᾽ αὐτοῦ σφραγισθῆναι τοῦτον, καθ᾽ ὅ εἰκών καί σφράγισμα ἐστιν· ὥστε εἶναι τό λεγόμενον τοιοῦτον· Τοῦτον γάρ τόν φαινόμενον Υἱόν ἀνθρώπου, ἐσφράγισεν ὁ Πατήρ, τοὐτέστι, σφραγῖδα αὐτοῦ καί εἰκόνα ἐγέννησε, ἀπαραλλαξίαν πᾶσαν καί ταυτότητα φυσικήν πρός αὐτόν ἀποσῴζουσαν».

Τό ὅτι ὁ Χριστός ἔχει σφραγισθῆ ἀπό τόν Πατέρα δείχνει τήν θεότητά Του. Ὁ Μέγας Βασίλειος στήν θεία Λειτουργία μιλᾶ γιά τόν Χριστό ὅτι εἶναι «σφραγίς ἰσότυπος μέ τόν Πατέρα».

Ἐάν ὁ Χριστός εἶναι Υἱός τοῦ Θεοῦ κατά φύση, ἐμεῖς οἱ Χριστιανοί εἴμαστε υἱοί τοῦ Θεοῦ κατά Χάρη. Ἔτσι καί ἐμεῖς ἔχουμε σφραγισθῆ ἀπό τήν θεία Χάρη. Σ᾽ αὐτό τό θέμα ἀναφέρεται πολλές φορές ὁ Ἀπόστολος Παῦλος στίς ἐπιστολές του. Θά ἀναφέρω μερικά χαρακτηριστικά χωρία.

Ἀναφερόμενος στόν Χριστό γράφει πρός τούς Ἐφεσίους: «Ἐν ᾧ καί ἡμεῖς ἀκούσαντες τόν λόγον τῆς ἀληθείας, τό εὐαγγέλιον τῆς σωτηρίας ὑμῶν, ἐν ᾧ καί πιστεύσαντες ἐσφραγίσθητε τῷ Πνεύματι τῆς ἐπαγγελίας τῷ Ἁγίῳ, ὅς ἐστιν ἀρραβών τῆς κληρονομίας ἡμῶν, εἰς ἀπολύτρωσιν τῆς περιποιήσεως, εἰς ἔπαινον τῆς δόξης αὐτοῦ» (Ἐφεσ. α΄, 13-14).

Ἡ σφραγίδα αὐτή τοῦ Ἁγίου Πνεύματος δόθηκε σέ μᾶς μέ τό ἅγιον Χρίσμα, ὅταν ὁ ἱερεύς εἶπε: «Σφραγίς δωρεᾶς Πνεύματος Ἁγίου. Ἀμήν». Δίνεται ἐξωτερικά στό σῶμα, ἀλλά αὐτό εἰσέρχεται στήν ψυχή. Σφραγίζεται ὅλος ὁ ἄνθρωπος, καί σύμφωνα μέ τήν Παράδοση τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἡ σφράγιση αὐτή δέν εἶναι ἀνεξάρτητη ἀπό τόν φωτισμό τοῦ νοῦ.

Ἡ σφραγίδα τῆς δωρεᾶς εἶναι ἡ ἔλευση τῆς θείας Χάριτος στήν ψυχή τοῦ ἀνθρώπου καί ἔτσι ἁγιάζεται ἡ ψυχή καί τό σῶμα, δηλαδή ὅλος ὁ ἄνθρωπος καί ἀρχίζει ἡ νοερά προσευχή, πού εἶναι ἀπόδειξη ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι ναός τοῦ Παναγίου Πνεύματος. Σ᾽ αὐτό ἀναφέρεται ὁ Ἀπόστολος Παῦλος καί λέγει: «Μή λυπεῖτε τό Πνεῦμα τό Ἅγιον τοῦ Θεοῦ, ἐν ᾧ ἐσφραγίσθητε εἰς ἡμέραν ἀπολυτρώσεως» (Ἐφεσ. δ΄, 30).

Βεβαίως μέ τό ἅγιον Βάπτισμα καί μέ τό ἅγιον Χρίσμα δίνεται ἡ δυνατότητα στόν ἄνθρωπο νά προχωρήσῃ μέ τήν ἐλεύθερη θέλησή του καί τόν ἀγώνα του στό καθ᾽ ὁμοίωση. Καί γνωρίζουμε ἀπό τόν ἅγιο Διάδοχο τόν Φωτικῆς ὅτι μετά τό Βάπτισμα, ὅταν δέν ζοῦμε σύμφωνα μέ τό θέλημα τοῦ Θεοῦ, ἡ Χάρη τοῦ Βαπτίσματος καλύπτεται ἀπό τά πάθη, ὁπότε ὅλη ἡ μυστηριακή καί ἀσκητική ζωή ἀποβλέπει στήν ἐκ νέου ἀποκάλυψη αὐτῆς τῆς θείας Χάριτος.

Ὁ Εὐαγγελιστής Ἰωάννης κάνει ἐπανειλημμένως λόγο γιά τήν σφραγίδα τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ, πού θά λάβουν οἱ Χριστιανοί μέ τά Μυστήρια καί τήν δική τους συνέργεια.

Γράφει ὁ Εὐαγγελιστής Ἰωάννης στήν Ἀποκάλυψη: «Καί εἶδον ἄλλον ἄγγελον ἀναβαίνοντα ἀπό ἀνατολῆς ἡλίου, ἔχοντα σφραγῖδα Θεοῦ ζῶντος, καί ἔκραξε φωνῇ μεγάλῃ τοῖς τέσσαρσιν ἀγγέλοις, οἷς ἐδόθη αὐτοῖς ἀδικῆσαι τήν γῆν καί τήν

θάλασσαν, λέγων· μή ἀδικήσητε τήν γῆν μήτε τήν θάλασσαν μήτε τά δένδρα, ἄχρις οὗ σφραγίσωμεν τούς δούλους τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἐπί τῶν μετώπων αὐτῶν» (Ἀποκ. ζ΄, 2-3). Ὁ ἄγγελος μέ τήν σφραγίδα τοῦ ζῶντος Θεοῦ θέλει νά σφραγίση τούς δούλους τοῦ Θεοῦ, ὥστε νά μή ταλαιπωρηθοῦν καί βασανισθοῦν ἀπό τά ἐπερχόμενα δεινά.

Αὐτοί οἱ δοῦλοι πού θά σφραγίζονταν ἀπό τόν ἄγγελο μέ «σφραγίδα Θεοῦ ζῶντος» ἦταν 144.000 πού εἶναι ἕνας συμβολικός ἀριθμός καί δείχνει τό σύνολο τῶν ζώντων κατά Θεόν. Αὐτοί οἱ μέλλοντες νά σφραγισθοῦν εἶναι οἱ ἴδιοι πού περιγράφονται στό ιδ’ κεφάλαιο τῆς Ἀποκαλύψεως, ὡς ἔχοντες «τό ὄνομα αὐτοῦ, τοῦ Ἀρνίου δηλαδή, καί τό ὄνομα τοῦ πατρός αὐτοῦ γεγραμμένον ἐπί τῶν μετώπων αὐτῶν» (Ἀποκ. ιδ΄, 1). Εἶναι αὐτοί πού στέκονται μαζί μέ τό Ἀρνίο. Αὐτοί ἔχουν μερικά χαρακτηριστικά γνωρίσματα.

Τό πρῶτον γνώρισμα εἶναι ἡ παρθενία: «Οὗτοί εἰσιν οἵ μετά γυναικῶν οὐκ ἐμολύνθησαν· παρθένοι γάρ εἰσιν». Ἐδῶ πρόκειται προφανῶς ὄχι μόνον γιά τήν σωματική παρθενία, ἀλλά κυρίως γιά τήν πνευματική παρθενία, δηλαδή τήν καθαρότητα τῆς καρδιᾶς.

Δεύτερον γνώρισμα εἶναι ἡ βίωση τῶν ἐντολῶν τοῦ Ἀρνίου καί τό νά ἀκολουθοῦν πίσω του: «Οὗτοί εἰσιν οἱ ἀκολουθοῦντες τῷ ἀρνίῳ ὅπου ἄν ὑπάγῃ». Τηροῦν τίς ἐντολές τοῦ Ἀρνίου καί ἀκολουθοῦν τό Ἀρνίον καί μέχρι τοῦ μαρτυρίου.

Καί τρίτον γνώρισμα εἶναι ἡ εἰλικρίνειά τους: «Καί οὐχ εὑρέθη ψεῦδος ἐν τῷ στόματι αὐτῶν· ἄμωμοι γάρ εἰσιν» (Ἀποκ. ιδ΄, 1-5).

Φαίνεται ἀπό αὐτό τό ἀποκαλυπτικό χωρίο ὅτι τό σφράγισμα τῶν πιστῶν ὑπό τοῦ Ἀρνίου εἶναι κυρίως καί πρό παντός ἐσωτερικό. Εἶναι κοινωνία καί ἑνότητα τῶν πιστῶν μέ τόν Χριστό. Ἡ καρδιά τους ἔχει ἀναγεννηθῆ, ἔχει χρισθῆ ἀπό τό Ἅγιον Πνεῦμα.

Αὐτή ἡ σφραγίδα ἀπό τόν Εὐαγγελιστή Ἰωάννη ἀποκαλεῖται καί χρίσμα. Καί αὐτό τό χρίσμα εἶναι ἐσωτερική κατάσταση. Ἀναφερόμενος ὁ Εὐαγγελιστής Ἰωάννης στόν Ἀντίχριστο, γράφει: «Καί ὑμεῖς χρῖσμα ἔχετε ἀπό τοῦ ἁγίου, καί οἴδατε πάντα... Ταῦτα ἔγραψα ὑμῖν περί τῶν πλανώντων ὑμᾶς. καί ὑμεῖς, τό χρῖσμα ὅ ἐλάβετε ἀπ᾽ αὐτοῦ, ἐν ὑμῖν μένει, καί οὐ χρείαν ἔχετε ἵνα τις διδάσκῃ, ὑμᾶς, ἀλλ᾽ ὡς τό αὐτό χρῖσμα διδάσκει ὑμᾶς περί πάντων...» (Α΄ Ἰω. β΄, 20-27).

Ἀπό τήν μεγάλη δοκιμασία τῶν ἐσχάτων δέν θά βλαφθοῦν ὅσοι ἔχουν σφραγισθῆ μέ τό χρίσμα καί τήν σφραγίδα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Γράφει ὁ Εὐαγγελιστής Ἰωάννης στήν Ἀποκάλυψη: Ὅταν ἐσάλπισε ὁ πέμπτος ἄγγελος «εἶδον ἀστέρα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεπτωκότα εἰς τήν γῆν, καί ἐδόθη ἡ κλείς τοῦ φρέατος τῆς ἀβύσσου, καί

ἤνοιξε τό φρέαρ τῆς ἀβύσσου, καί ἀνέβη καπνός ἐκ τοῦ φρέατος ὡς καπνός καμίνου καιομένης, καί ἐσκοτίσθη ὁ ἥλιος καί ὁ ἀήρ ἐκ τοῦ καπνοῦ τοῦ φρέατος. καί ἐκ τοῦ καπνοῦ ἐξῆλθον ἀκρίδες εἰς τήν γῆν, καί ἐδόθη αὐτοῖς ἐξουσία ὡς ἔχουσιν ἐξουσίαν οἱ σκορπίοι τῆς γῆς· καί ἐρρέθη αὐταῖς ἵνα μή ἀδικήσωσι τόν χόρτον τῆς γῆς οὐδέ πᾶν χλωρόν οὐδέ πᾶν δένδρον, εἰ μή τούς ἀνθρώπους οἵτινες οὐκ ἔχουσι τήν σφραγῖδα τοῦ Θεοῦ ἐπί τῶν μετώπων αὐτῶν» (Ἀποκ. θ΄, 1-4).

Ἔτσι, ὅσοι σφραγισθοῦν μέ τήν σφραγίδα τοῦ Θεοῦ ἀπό τήν ζωή αὐτήν δέν ἔχουν νά φοβηθοῦν τίποτε μέ τήν ἔλευση τοῦ ἀντιχρίστου. Αὐτό εἶναι σημαντικό. Ὁ ἀντίχριστος δέν ἔχει καμμία ἐξουσία ἐπάνω τους. Ὁ Εὐαγγελιστής Ἰωάννης, ἀναφερόμενος στόν ἀντίχριστο καί μάλιστα στό χάραγμα τοῦ ἀντιχρίστου, γράφει στήν συνέχεια: «Ὑμεῖς ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστε, τεκνία, καί νενικήκατε αὐτούς, ὅτι μείζων ἐστίν ὁ ἐν ὑμῖν ἤ ὁ ἐν τῷ κόσμῳ» (Α΄ Ἰω. δ΄, 4).

3. Τελικές διαπιστώσεις

Ὕστερα ἀπό ὅλα αὐτά μποροῦμε νά καταλήξουμε σέ μερικές διαπιστώσεις:

Πρῶτον. Ἡ Ἀποκάλυψη τοῦ Ἰωάννου δέν εἶναι τό πρῶτο βιβλίο, ἀπό ἄποψη ἀριθμήσεως, τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ἀλλά τό τελευταῖο βιβλίο. Καί μάλιστα εἶναι συμβολικό καί ἀρκετά δύσκολο νά ἑρμηνευθῆ. Γι᾽ αὐτό καί οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας δέν ἀσχολήθηκαν πολύ μέ τήν ἑρμηνεία τῶν εἰκόνων τοῦ βιβλίου. Ἐμεῖς συνήθως διαβάζουμε τό βιβλίο τῆς Ἀποκαλύψεως ὡς πρῶτο καί ἀφήνουμε ὅλα τά ἄλλα, ἐνῶ θά ἔπρεπε νά διαβάσουμε ἀπό τήν ἀρχή τά Εὐαγγέλια καί τίς Ἐπιστολές τῶν Ἀποστόλων, πού μᾶς διδάσκουν πῶς πρέπει νά ζοῦμε ὡς Χριστιανοί.

Δεύτερον. Στήν Ἀποκάλυψη τοῦ Ἰωάννου δέν γίνεται λόγος μόνον γιά τό χάραγμα τοῦ θηρίου, ἀλλά καί γιά τήν σφραγίδα ἤ τό σφράγισμα τοῦ Ἀρνίου, δηλαδή τοῦ Χριστοῦ. Δέν μποροῦμε νά χωρίζουμε αὐτές τίς δυό πραγματικότητες καί νά ἑρμηνεύουμε μόνον τό πρῶτο, καί μάλιστα ἀποσπασματικά καί νά ἀρνούμαστε τό δεύτερο, δηλαδή τήν σφραγίδα τοῦ Χριστοῦ.

Τρίτον. Τό χάραγμα τοῦ θηρίου συνδέεται μέ τήν προσκύνηση καί τήν λατρεία τοῦ ἀντιχρίστου. Ὅ,τι μᾶς προτρέπει νά λατρεύσουμε τόν ἀντίχριστο, αὐτό εἶναι σατανικό. Καί ὅταν ἐμεῖς ἀναγνωρίζουμε καί λατρεύουμε ὅ,τι μᾶς ζητᾶ ὁ ἀντίχριστος, σέ βάρος τοῦ Θεοῦ, αὐτό εἶναι σφράγισμα τοῦ ἀντιχρίστου. Μποροῦμε νά ποῦμε σύμφωνα μέ ὅλη τήν διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας ὅτι ὁ σκοτασμός τοῦ νοῦ εἶναι χάραγμα τοῦ θηρίου.

Τέταρτον. Ἡ σφραγίδα τοῦ Ἀρνίου δέν εἶναι μόνον ἐξωτερικό γεγο-νός, ἀλλά ἀναγνώριση καί λατρεία τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ. Εἶναι κυρίως ἡ βίωση ὅλης τῆς ἐκκλη-σιαστικῆς ζωῆς, δηλαδή τῆς μυστηριακῆς καί ἀσκητικῆς ζωῆς. Ὅποιος

ἐλευθερώνει τόν νοῦ του ἀπό τήν αἰχμαλωσία τοῦ διαβόλου, ὅποιου ὁ νοῦς φωτίζεται καί μέσα ἐκεῖ γίνεται ἀκατάπαυστη ἡ μνημόνευση τοῦ ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ, πού εἶναι ἔνδειξη ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἔγινε ναός τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, αὐτός δέχθηκε τήν σφραγίδα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Πέμπτον. Ὅσοι σφραγίσθηκαν μέ τήν Χάρη τοῦ Θεοῦ, δέν ἔχουν νά φοβηθοῦν καμμιά δύναμη τοῦ ἀντιχρίστου. Αὐτοί θά περάσουν μέσα ἀπό τήν «Ἐρυθρά θάλασσα», ὅπως ἔκαναν οἱ Ἑβραῖοι, θά ξεφύγουν ἀπό τήν καταδυναστεία τοῦ Φαραώ καί θά φθάσουν στήν γῆ τῆς ἐπαγγελίας. Ὁ διάβολος δέν ἔχει καμμιά ἐξουσία πάνω στά τέκνα τοῦ Θεοῦ.

Γι᾽ αὐτούς πού ἀκολουθοῦν τό Ἀρνίο καί δέχονται τίς ἐνέργειές Του, ὁ διάβολος ἔχει σφραγισθῆ στήν ἄβυσσο, ὅπως λέγει ὁ Εὐαγγελιστής Ἰωάννης: «Καί εἶδον ἄγγελον καταβαίνοντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἔχοντα τήν κλεῖν τῆς ἀβύσσου καί ἅλυσιν μεγάλην ἐπί τήν χεῖρα αὐτοῦ, καί ἐκράτησε τόν δράκοντα, τόν ὄφιν τόν ἀρχαῖον, ὅς ἐστι Διάβολος καί ὁ Σατανᾶς ὁ πλανῶν τήν οἰκουμένην, καί ἔδησεν αὐτόν χίλια ἔτη, καί ἔβαλεν αὐτόν εἰς τήν ἄβυσσον, καί ἔκλεισε καί ἐσφράγισεν ἐπάνω αὐτοῦ, ἵνα μή πλανᾷ ἔτι τά ἔθνη, ἄχρι τελεσθῇ τά χίλια ἔτη· μετά ταῦτα δεῖ αὐτόν λυθῆναι μικρόν χρόνον» (Ἀποκ. κ΄, 1-3).

Ὁ ἅγιος Ἀνδρέας Καισαρείας, ἑρμηνεύοντας τά σχετικά μέ τήν καθαίρεση καί τό σφράγισμα τοῦ διαβόλου, γράφει: «Ἐνταῦθα τήν ἐν τῷ δεσποτικῷ πάθει γεγενημένην τοῦ διαβόλου διηγεῖται καθαίρεσιν· ἐν ᾗ τόν δοκοῦντα εἶναι ἰσχυρόν, ὁ ἰσχυρότερος αὐτοῦ Χριστός ὁ Θεός ἡμῶν δήσας, ἡμᾶς τά σκύλα αὐτοῦ, ἐκ τῶν χειρῶν αὐτοῦ ἐλυτρώσατο, καταδικάσας αὐτόν εἰς τήν ἄβυσσον».

Τό σφράγισμα τοῦ διαβόλου στήν ἄβυσσο εἶναι ὁ χρόνος τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ Ἐκκλησία, ὡς τό Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, κυριαρχεῖ ἐπάνω στόν διάβολο. Καί οἱ ἄνθρωποι τοῦ Θεοῦ μποροῦν νά νικήσουν τόν διάβολο. Οἱ βίοι τῶν ἁγίων εἶναι χαρακτηριστικοί στό σημεῖο αὐτό. Ὁ διάβολος δέν ἔχει καμμιά ἐξουσία ἐπάνω στούς ἀνθρώπους τοῦ Θεοῦ. Μπορεῖ γιά πολλές ἡμέρες νά ἐμφανίζεται καί νά πολεμᾶ τούς μοναχούς, ἀλλά νά μή κατορθώση νά ἀποσπάση τό νοῦ τους «ἐκ τῆς τοῦ Θεοῦ συνουσίας», ὅπως γράφεται γιά τόν Ἰωάννη τόν ἡσυχαστή.

Ἕκτον. Ἔργο ὅλων μας καί κυρίως τῶν Ποιμένων εἶναι νά καθο-δηγοῦμε τούς Χριστιανούς μέ τήν μέθοδο τῆς ὀρθοδόξου εὐσεβείας, ὥστε νά ἐνεργοποιηθῆ μέσα στήν καρδιά τους ἡ σφραγίδα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καί ἔτσι, ὅταν ἔλθη ὁ ἀντίχριστος, αὐτοί θά τόν καταλάβουν, ἀλλά τό κυριότερο θά στέκωνται μαζί μέ τό Ἀρνίο.

Ἑπομένως, περισσότερο πρέπει νά μιλᾶμε γιά τόν Χριστό καί νά Τόν ἀγαπᾶμε,

τηρώντας τίς ἐντολές Του, νά προσευχόμαστε καί νά ζοῦμε μυστηριακή ζωή, παρά νά μιλᾶμε γιά τόν ἀντίχριστο. Διότι σέ μιά τέτοια περίπτωση ὁ ἴδιος ὁ διάβολος μᾶς παραπλανᾶ ποικιλοτρόπως γιοά νά κυριαρχῆ πάνω μας μέ τόν φόβο, νά μᾶς ἀπομακρύνη ἀπό τήν μνήμη τοῦ ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ καί νά ἐπεκτείνη μέ τήν δική μας συνέργεια τό δαιμονικό ἔργο του.

Τελικά, ἡ ὅλη παράδοση τῆς Ἐκκλησίας μας συνιστᾶ νά φροντίζουμε νά μᾶς σφραγίση ὁ Χριστός, νά εἴμαστε ζωντανά μέλη τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ, καί τότε δέν φοβόμαστε κανέναν ἀντίχριστο καί κανέναν πρόδρομό του, γιατί «μείζων ὁ ἐν ὑμῖν ἤ ὁ ἐν τῷ κόσμῳ» (Α΄ Ἰω. δ΄, 4).